

# SPIS TREŚCI

|                                                                                                     |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Część I</b>                                                                                      |    |
| <b>PODSTAWY TEORETYCZNE DZIAŁALNOŚCI PRAKTYCZNEJ<br/>PIELĘGNIARKI</b>                               | 23 |
| <b>Rozdział 1. Pielęgniarstwo — Jolanta Górajek-Jóźwik</b>                                          | 25 |
| 1.1. Cele rozdziału                                                                                 | 26 |
| 1.2. Kluczowe słowa, pojęcia                                                                        | 26 |
| 1.3. Uwarunkowania rozwoju pielęgniarstwa                                                           | 27 |
| Zadania sprawdzające                                                                                | 29 |
| Zadania do samodzielnego wykonania                                                                  | 29 |
| Literatura                                                                                          | 30 |
| 1.4. Istota współczesnego pielęgniarstwa                                                            | 30 |
| 1.4.1. Komunikowanie w pielęgniarstwie                                                              | 33 |
| Zadania sprawdzające                                                                                | 40 |
| Zadania do samodzielnego wykonania                                                                  | 40 |
| Literatura                                                                                          | 42 |
| 1.5. Działalność praktyczna w pielęgniarstwie                                                       | 43 |
| 1.5.1. Istota działalności praktycznej w pielęgniarstwie                                            | 45 |
| 1.5.2. Pielęgnowanie zorientowane na sferę biopsychospołeczną, kulturową<br>i duchową podopiecznego | 50 |
| 1.5.3. Podmiot opieki w pielęgnowaniu                                                               | 52 |
| 1.5.4. Zindywidualizowane podejście do podmiotu opieki w pielęgnowaniu                              | 58 |
| 1.5.5. Proces pielęgnowania                                                                         | 61 |
| Zadania sprawdzające                                                                                | 68 |
| Zadania do samodzielnego wykonania                                                                  | 69 |
| Literatura                                                                                          | 71 |
| 1.6. Działalność naukowa w pielęgniarstwie                                                          | 73 |
| 1.6.1. Istota badań, zakres i charakter                                                             | 75 |
| 1.6.2. Teorie pielęgniarstwa (modele pielęgniarstwa)                                                | 80 |

|                                                                                                  |               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                   | 85            |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                     | 86            |
| Literatura . . . . .                                                                             | 87            |
| 1.7. Związek pomiędzy teorią a praktyką, praktyką a teorią w pielęgniarstwie . . . . .           | 88            |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                   | 90            |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                     | 90            |
| Literatura . . . . .                                                                             | 91            |
| Zadania problemowe do rozdziału 1 . . . . .                                                      | 91            |
| <br><b>Rozdział 2. Pielęgniarka — Wiesława Ciechaniewicz . . . . .</b>                           | <br><b>93</b> |
| 2.1. Cele rozdziału . . . . .                                                                    | 94            |
| 2.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                           | 94            |
| 2.3. Pielęgniarka w systemie opieki . . . . .                                                    | 95            |
| 2.3.1. Opieka, opieka profesjonalna i nieprofesjonalna . . . . .                                 | 95            |
| 2.3.2. Opieka holistyczna . . . . .                                                              | 99            |
| 2.3.2.1. Holizm . . . . .                                                                        | 99            |
| 2.3.2.2. Holizm w medycynie . . . . .                                                            | 99            |
| 2.3.2.3. Podmiot opieki . . . . .                                                                | 100           |
| 2.3.2.4. Założenia opieki holistycznej . . . . .                                                 | 101           |
| 2.3.2.5. Wykorzystanie założeń opieki holistycznej w pielęgnowaniu . . . . .                     | 102           |
| 2.3.3. Wielozawodowy zespół opiekuńczy . . . . .                                                 | 103           |
| 2.3.3.1. Zalety świadczeń zespołowych w działaniach opiekuńczych . . . . .                       | 105           |
| 2.3.3.2. Umiejętności niezbędne do współdziałania w wielozawodowym zespole opiekuńczym . . . . . | 106           |
| 2.3.4. Zadania pielęgniarstwa w systemie opieki . . . . .                                        | 107           |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                   | 108           |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                     | 108           |
| Literatura . . . . .                                                                             | 109           |
| 2.4. Zadania zawodowe pielęgniarki . . . . .                                                     | 109           |
| 2.4.1. Pielęgniarka — profesjonalista w pielęgnowaniu . . . . .                                  | 109           |
| 2.4.2. Funkcje zawodowe pielęgniarki . . . . .                                                   | 111           |
| 2.4.3. Istota przygotowania pielęgniarki do realizowania zadań zawodowych . . . . .              | 125           |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                   | 128           |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                     | 128           |
| Literatura . . . . .                                                                             | 129           |
| 2.5. Podstawy działalności zawodowej pielęgniarki . . . . .                                      | 129           |
| 2.5.1. Ogólne zasady postępowania . . . . .                                                      | 130           |
| 2.5.2. Procedury i algorytmy postępowania . . . . .                                              | 130           |
| 2.5.3. Normy praktyki zawodowej . . . . .                                                        | 132           |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                   | 134           |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                     | 134           |
| Literatura . . . . .                                                                             | 135           |
| Zadania problemowe do rozdziału 2 . . . . .                                                      | 135           |

## Część II

### DZIAŁALNOŚĆ PRAKTYCZNA PIELĘGNIARKI . . . . . 137

|                                                                                                                                                   |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Rozdział 3. Udział i odpowiedzialność pielęgniarki w procesie diagnozowania, leczenia, rehabilitacji — <i>Wiesława Ciechaniewicz</i> . . .</b> | <b>139</b> |
| 3.1. Cele rozdziału . . . . .                                                                                                                     | 139        |
| 3.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                                                                            | 140        |
| 3.3. Metody, sposoby i techniki stosowane w procesie diagnozowania, leczenia, rehabilitacji . . . . .                                             | 140        |
| 3.4. Udział i odpowiedzialność pielęgniarki w procesie diagnozowania, leczenia i rehabilitacji . . . . .                                          | 153        |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                                                    | 154        |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                                                      | 155        |
| Zadania problemowe do rozdziału 3 . . . . .                                                                                                       | 156        |
| Odpowiedzi do zadań testowych do rozdziału 3 . . . . .                                                                                            | 156        |
| Literatura . . . . .                                                                                                                              | 156        |

|                                                                                                                                                                               |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Rozdział 4. Zakres i charakter działań pielęgniarki zapewniających pacjentowi bezpieczeństwo — <i>Krystyna Jewsiejczyk, Ewa Jakubaszek, Krystyna Makolus</i> . . . . .</b> | <b>157</b> |
| 4.1. Cele rozdziału . . . . .                                                                                                                                                 | 158        |
| 4.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                                                                                                        | 159        |
| 4.3. Działania pielęgniarki na rzecz bezpieczeństwa pacjenta . . . . .                                                                                                        | 159        |
| 4.3.1. Bezpieczeństwo dziecka w szpitalu . . . . .                                                                                                                            | 162        |
| 4.3.2. Bezpieczeństwo pacjenta w wieku starszym . . . . .                                                                                                                     | 162        |
| 4.3.3. Bezpieczeństwo pacjenta nieprzytomnego . . . . .                                                                                                                       | 163        |
| 4.4. Ogólne zasady postępowania na rzecz zapobiegania powikłaniom podczas pielęgnowania, w diagnozowaniu, leczeniu i rehabilitacji . . . . .                                  | 164        |
| 4.4.1. Szpital jako środowisko zakaźne . . . . .                                                                                                                              | 164        |
| 4.4.2. Podstawowe pojęcia aseptyki i antyseptyki . . . . .                                                                                                                    | 167        |
| 4.4.3. Metody zapewniające utrzymanie higieny rąk pielęgniarki w działaniach pielęgnacyjnych . . . . .                                                                        | 171        |
| 4.4.4. Profilaktyka zakażeń w pracy pielęgniarki — bezpieczeństwo pielęgniarki . . . . .                                                                                      | 173        |
| 4.4.5. Zapewnienie bezpieczeństwa pacjentowi w przygotowaniu do zabiegu operacyjnego . . . . .                                                                                | 176        |
| 4.4.6. Profilaktyka zakażeń rany pooperacyjnej . . . . .                                                                                                                      | 180        |
| 4.4.7. Profilaktyka zakażeń dróg oddechowych . . . . .                                                                                                                        | 181        |
| 4.4.8. Profilaktyka zakażeń dróg moczowych u pacjenta z systemem drenażowym pęcherz moczowy . . . . .                                                                         | 182        |
| 4.4.9. Postępowanie zapobiegające zakażeniom podczas kaniulacji żył i w przypadku wlewów dożylnych . . . . .                                                                  | 184        |
| 4.4.10. Zapewnienie bezpieczeństwa pacjentowi w niektórych metodach diagnozowania . . . . .                                                                                   | 187        |
| 4.4.11. Zapobieganie powikłaniom w procesie pielęgnowania i rehabilitacji . . . . .                                                                                           | 189        |

|                                                                                                  |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.4.12. Postępowanie zapobiegające zakażeniom w pielęgnacji pacjenta z chorobą zakaźną . . . . . | 192 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                   | 192 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                     | 195 |
| Literatura . . . . .                                                                             | 196 |
| 4.5. Procedury i algorytmy działań i zabiegów . . . . .                                          | 196 |
| 4.5.1. Przygotowanie narzędzi do sterylizacji . . . . .                                          | 196 |
| 4.5.2. Przygotowanie materiału opatrunkowego do sterylizacji . . . . .                           | 200 |
| 4.5.3. Postępowanie z materiałem zakaźnym . . . . .                                              | 203 |
| 4.5.4. Mycie rąk . . . . .                                                                       | 206 |
| 4.5.5. Chirurgicalne mycie rąk . . . . .                                                         | 208 |
| 4.5.6. Zakładanie rękawiczek ochronnych . . . . .                                                | 210 |
| 4.5.7. Zakładanie odzieży ochronnej . . . . .                                                    | 214 |
| 4.5.8. Zakładanie czepca przeciw wszawicy . . . . .                                              | 216 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                   | 220 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                     | 221 |
| Literatura . . . . .                                                                             | 222 |
| Zadania problemowe do rozdziału 4 . . . . .                                                      | 223 |
| Odpowiedzi do zadań testowych do rozdziału 4 . . . . .                                           | 224 |

## **Rozdział 5. Udział pielęgniarki w ocenie stanu podmiotu opieki**

|                                                                                            |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| — <i>Jolanta Górajek-Jóźwik, Ewa Łoś, Anna Felińska</i> . . . . .                          | 226 |
| 5.1. Cele rozdziału . . . . .                                                              | 228 |
| 5.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                     | 229 |
| 5.3. Zakres oceny stanu podmiotu opieki . . . . .                                          | 230 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                             | 235 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                               | 235 |
| Literatura . . . . .                                                                       | 236 |
| 5.4. Źródła danych i metody pozyskiwania . . . . .                                         | 236 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                             | 242 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                               | 242 |
| Literatura . . . . .                                                                       | 243 |
| 5.5. Zasady postępowania przy ocenianiu stanu . . . . .                                    | 244 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                             | 248 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                               | 248 |
| Literatura . . . . .                                                                       | 250 |
| 5.6. Ocena podstawowych czynności życiowych . . . . .                                      | 250 |
| 5.6.1. Zakres oceny, stosowane metody i techniki . . . . .                                 | 250 |
| 5.6.1.1. Oddychanie . . . . .                                                              | 250 |
| 5.6.1.2. Krążenie . . . . .                                                                | 254 |
| 5.6.1.3. Termoregulacja . . . . .                                                          | 256 |
| 5.6.1.4. Stan świadomości . . . . .                                                        | 259 |
| 5.6.2. Procedury i algorytmy stosowane w ocenie podstawowych czynności życiowych . . . . . | 260 |
| 5.6.2.1. Pomiar i obserwacja oddechu . . . . .                                             | 260 |
| 5.6.2.2. Pomiar i obserwacja tętna . . . . .                                               | 261 |
| 5.6.2.3. Pomiar ciśnienia tętniczego . . . . .                                             | 264 |
| 5.6.2.4. Pomiar temperatury ciała . . . . .                                                | 268 |
| 5.6.2.5. Ocena stanu świadomości . . . . .                                                 | 272 |

|                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                    | 274 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                      | 275 |
| Literatura . . . . .                                                              | 276 |
| 5.7. Ocena stanu ogólnego . . . . .                                               | 276 |
| 5.7.1. Zakres oceny, stosowane metody . . . . .                                   | 276 |
| 5.7.1.1. Ocena masy ciała i wzrostu . . . . .                                     | 277 |
| 5.7.1.2. Ocena narządu wzroku i słuchu . . . . .                                  | 278 |
| 5.7.1.3. Ocena stanu układu kostno-stawowo-mięśniowego . . . . .                  | 280 |
| 5.7.1.4. Ocena aktywności . . . . .                                               | 282 |
| 5.7.1.5. Ocena stanu skóry i włosów . . . . .                                     | 284 |
| 5.7.1.6. Ocena stanu jamy ustnej . . . . .                                        | 286 |
| 5.7.2. Procedury i algorytmy służące do oceny stanu ogólnego . . . . .            | 288 |
| 5.7.2.1. Ocena masy ciała . . . . .                                               | 288 |
| 5.7.2.2. Ocena wzrostu . . . . .                                                  | 289 |
| 5.7.2.3. Ocena słuchu . . . . .                                                   | 290 |
| 5.7.2.4. Ocena ostrości wzroku . . . . .                                          | 291 |
| 5.7.2.5. Ocena zakresu wykonywanych ruchów . . . . .                              | 292 |
| 5.7.2.6. Ocena koordynacji ruchowej . . . . .                                     | 297 |
| 5.7.2.7. Ocena równowagi ciała . . . . .                                          | 298 |
| 5.7.2.8. Ocena napięcia mięśniowego . . . . .                                     | 299 |
| 5.7.2.9. Ocena reakcji odruchowej . . . . .                                       | 300 |
| 5.7.2.10. Ocena stanu powłok skórnych i włosów . . . . .                          | 304 |
| 5.7.2.11. Ocena stanu jamy ustnej i narządu żucia . . . . .                       | 305 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                    | 307 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                      | 307 |
| Literatura . . . . .                                                              | 308 |
| 5.8. Udział pielęgniarki w wykonywaniu badań specjalistycznych i pobieraniu ma-   |     |
| teriału do badań laboratoryjnych . . . . .                                        | 308 |
| 5.8.1. Zadania pielęgniarki w zakresie pobierania materiału do badań laboratoryj- |     |
| nych . . . . .                                                                    | 310 |
| 5.8.2. Zadania pielęgniarki w zakresie wykonywania badań specjalistycznych inwa-  |     |
| zyjnych i nieinwazyjnych . . . . .                                                | 310 |
| 5.8.3. Procedury i algorytmy wykonywania badań i pobierania materiału do badań .  | 311 |
| 5.8.3.1. Pobieranie krwi do badań . . . . .                                       | 311 |
| 5.8.3.2. Badanie krwi na OB . . . . .                                             | 315 |
| 5.8.3.3. Badanie ogólne moczu . . . . .                                           | 317 |
| 5.8.3.4. Pobranie moczu na posiew . . . . .                                       | 318 |
| 5.8.3.5. Dobowa zbiórka moczu . . . . .                                           | 320 |
| 5.8.3.6. Bilans płynów . . . . .                                                  | 321 |
| 5.8.3.7. Pobranie kału do badania na krew utajoną . . . . .                       | 323 |
| 5.8.3.8. Pobranie kału na jaja pasożytów . . . . .                                | 324 |
| 5.8.3.9. Wymaz z nosa . . . . .                                                   | 325 |
| 5.8.3.10. Wymaz z gardła . . . . .                                                | 326 |
| 5.8.3.11. Zgłębnikowanie żołądka . . . . .                                        | 328 |
| 5.8.3.12. Sonda dwunastnicza . . . . .                                            | 331 |
| 5.8.3.13. Badanie proktologiczne . . . . .                                        | 333 |
| 5.8.3.14. Gastroskopia . . . . .                                                  | 335 |
| 5.8.3.15. Kolonoskopia . . . . .                                                  | 339 |
| 5.8.3.16. Rektoskopia . . . . .                                                   | 341 |
| 5.8.3.17. Laparoscopia . . . . .                                                  | 343 |
| 5.8.3.18. Bronchoskopia . . . . .                                                 | 346 |
| 5.8.3.19. Spirometria . . . . .                                                   | 348 |

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| 5.8.3.20. Nakłucie jamy opłucnej . . . . .             | 349 |
| 5.8.3.21. Nakłucie jamy brzusznej . . . . .            | 352 |
| 5.8.3.22. Pobranie szpiku kostnego . . . . .           | 354 |
| 5.8.3.23. Nakłucie łądźwiowe . . . . .                 | 358 |
| 5.8.3.24. Badanie ginekologiczne . . . . .             | 362 |
| 5.8.3.25. Ultrasonografia . . . . .                    | 363 |
| 5.8.3.26. Rezonans magnetyczny . . . . .               | 364 |
| 5.8.3.27. Scyntygrafia . . . . .                       | 365 |
| 5.8.3.28. Tomografia komputerowa . . . . .             | 366 |
| 5.8.3.29. Angiografia . . . . .                        | 367 |
| 5.8.3.30. Elektrokardiografia . . . . .                | 369 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                         | 371 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .           | 373 |
| Literatura . . . . .                                   | 373 |
| Zadania problemowe do rozdziału 5 . . . . .            | 374 |
| Odpowiedzi do zadań testowych do rozdziału 5 . . . . . | 375 |

## **Rozdział 6. Udział pielęgniarki w leczeniu — Joanna Czyżewska, Barbara Ziętek, Alicja Wierzbicka, Ewa Łoś . . . . . 376**

|                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 6.1. Cele rozdziału . . . . .                                                      | 378 |
| 6.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                             | 379 |
| 6.3. Udział pielęgniarki w leczeniu farmakologicznym . . . . .                     | 379 |
| 6.3.1. Wykonywanie zabiegów i podawanie leków . . . . .                            | 380 |
| 6.3.1.1. Zasady obowiązujące przy podawaniu leków i wykonywaniu zabiegów . . . . . | 380 |
| 6.3.1.2. Podawanie leków przez układ pokarmowy . . . . .                           | 382 |
| 6.3.1.3. Wykonywanie zabiegów i podawanie leków przez układ oddechowy . . . . .    | 385 |
| 6.3.1.4. Wykonywanie zabiegów i podawanie leków drogą układu moczowego . . . . .   | 387 |
| 6.3.2. Podawanie leków we wstrzyknięciach . . . . .                                | 392 |
| 6.3.3. Wykonywanie zabiegów i podawanie leków na skórę i błony śluzowe . . . . .   | 400 |
| 6.3.4. Zabiegi przeciwzapalne . . . . .                                            | 408 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                     | 412 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                       | 412 |
| Literatura . . . . .                                                               | 412 |
| 6.4. Procedury i algorytmy podawania leków i wykonywania zabiegów . . . . .        | 413 |
| 6.4.1. Podawanie leków doustnie . . . . .                                          | 413 |
| 6.4.2. Podawanie czopków . . . . .                                                 | 414 |
| 6.4.3. Sucha rurka do odbytu . . . . .                                             | 416 |
| 6.4.4. Wlewka doodbytnicza . . . . .                                               | 418 |
| 6.4.4.1. Wlewka doodbytnicza przeczyszczająca . . . . .                            | 418 |
| 6.4.4.2. Wlewka doodbytnicza lecznicza . . . . .                                   | 421 |
| 6.4.5. Lewatywa . . . . .                                                          | 423 |
| 6.4.6. Wlew doodbytniczy . . . . .                                                 | 427 |
| 6.4.7. Płukanie żołądka . . . . .                                                  | 429 |
| 6.4.8. Inhalacje . . . . .                                                         | 433 |
| 6.4.9. Podawanie tlenu . . . . .                                                   | 435 |
| 6.4.10. Wstrzyknięcie podskórne . . . . .                                          | 437 |

|                                                                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 6.4.11. Wstrzyknięcie śródskórne . . . . .                                                                              | 440 |
| 6.4.12. Wstrzyknięcie domięśniowe . . . . .                                                                             | 443 |
| 6.4.13. Wstrzyknięcie dożylny . . . . .                                                                                 | 445 |
| 6.4.14. Kropłowy wlew dożylny . . . . .                                                                                 | 448 |
| 6.4.15. Zakraplanie leku do oka . . . . .                                                                               | 450 |
| 6.4.16. Płukanie oka . . . . .                                                                                          | 452 |
| 6.4.17. Zakraplanie leku do nosa . . . . .                                                                              | 454 |
| 6.4.18. Podawanie leków do ucha . . . . .                                                                               | 456 |
| 6.4.19. Cewnikowanie pęcherza moczowego . . . . .                                                                       | 457 |
| 6.4.20. Płukanie pęcherza moczowego . . . . .                                                                           | 461 |
| 6.4.21. Podawanie leków na skórę . . . . .                                                                              | 463 |
| 6.4.22. Kąpiele lecznicze . . . . .                                                                                     | 467 |
| 6.4.23. Zimny żel . . . . .                                                                                             | 471 |
| 6.4.24. Okład zimny . . . . .                                                                                           | 472 |
| 6.4.25. Lampa Solux . . . . .                                                                                           | 473 |
| 6.4.26. Okład ciepły . . . . .                                                                                          | 474 |
| 6.4.27. Bańki lekarskie . . . . .                                                                                       | 476 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                          | 478 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                            | 479 |
| Literatura . . . . .                                                                                                    | 480 |
| 6.5. Udział pielęgniarki w leczeniu dietetycznym . . . . .                                                              | 481 |
| 6.5.1. Zadania pielęgniarki w leczeniu dietetycznym . . . . .                                                           | 481 |
| 6.5.2. Zasady racjonalnego żywienia . . . . .                                                                           | 482 |
| 6.5.3. Zasady leczenia dietetycznego . . . . .                                                                          | 483 |
| 6.5.4. Rodzaje diet leczniczych . . . . .                                                                               | 483 |
| 6.5.4.1. Dieta łatwo strawna (podstawowa) . . . . .                                                                     | 483 |
| 6.5.4.2. Dieta przeciwmiażdżycowa . . . . .                                                                             | 484 |
| 6.5.4.3. Dieta z ograniczeniem soli . . . . .                                                                           | 485 |
| 6.5.4.4. Dieta bogatopotasowa . . . . .                                                                                 | 486 |
| 6.5.4.5. Dieta ubogobiałkowa . . . . .                                                                                  | 486 |
| 6.5.4.6. Dieta bogatobiałkowa . . . . .                                                                                 | 486 |
| 6.5.4.7. Dieta ubogokaloryczna . . . . .                                                                                | 487 |
| 6.5.4.8. Dieta w chorobach wątroby . . . . .                                                                            | 488 |
| 6.5.4.9. Dieta bezreszkowa . . . . .                                                                                    | 488 |
| 6.5.4.10. Dieta oszczędzająca . . . . .                                                                                 | 489 |
| 6.5.4.11. Dieta w cukrzycy . . . . .                                                                                    | 490 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                          | 491 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                            | 492 |
| Literatura . . . . .                                                                                                    | 492 |
| 6.6. Udział pielęgniarki w leczeniu zabiegowym . . . . .                                                                | 492 |
| 6.6.1. Opatrywanie ran, wykonywanie opatrunków . . . . .                                                                | 493 |
| 6.6.2. Ogólne zasady przygotowania pacjenta do zabiegu operacyjnego<br>i w czasie postępowania pooperacyjnego . . . . . | 494 |
| 6.6.3. Procedury i algorytmy wykonania wybranych czynności i zabiegów . . . . .                                         | 496 |
| 6.6.3.1. Przygotowanie narzędzi i materiału opatrunkowego . . . . .                                                     | 496 |
| 6.6.3.2. Przygotowanie stolika opatrunkowego . . . . .                                                                  | 498 |
| 6.6.3.3. Założenie i zmiana opatrunku . . . . .                                                                         | 499 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                          | 501 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                            | 502 |
| Literatura . . . . .                                                                                                    | 502 |
| Zadania problemowe do rozdziału 6 . . . . .                                                                             | 502 |
| Odpowiedzi do zadań testowych do rozdziału 6 . . . . .                                                                  | 503 |

|                                                                                                                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział 7. Udzielanie przez pielęgniarkę pierwszej pomocy przedlekarskiej</b><br>— <i>Ewa Łoś, Maria Pieniążek</i> . . . . .                            | 504 |
| 7.1. Cele rozdziału . . . . .                                                                                                                               | 505 |
| 7.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                                                                                      | 505 |
| 7.3. Ogólne zasady postępowania podczas udzielania pierwszej pomocy w wybranych stanach zagrożenia życia . . . . .                                          | 506 |
| 7.3.1. Krwotok . . . . .                                                                                                                                    | 506 |
| 7.3.2. Obrażenia termiczne . . . . .                                                                                                                        | 509 |
| 7.3.3. Złamania . . . . .                                                                                                                                   | 512 |
| 7.3.4. Zranienia . . . . .                                                                                                                                  | 514 |
| 7.3.5. Ukąszenia i użądlenia przez owady i zwierzęta . . . . .                                                                                              | 515 |
| 7.3.6. Drgawki . . . . .                                                                                                                                    | 516 |
| 7.3.7. Utrata przytomności . . . . .                                                                                                                        | 517 |
| 7.3.8. Nagłe zatrzymanie krążenia . . . . .                                                                                                                 | 518 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                                                              | 520 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                                                                | 520 |
| Literatura . . . . .                                                                                                                                        | 521 |
| 7.4. Procedury i algorytmy wykonania zabiegów i działań . . . . .                                                                                           | 521 |
| 7.4.1. Ułożenie w pozycji bezpiecznej . . . . .                                                                                                             | 521 |
| 7.4.2. Przygotowanie zestawu przeciwwstrząsowego . . . . .                                                                                                  | 524 |
| 7.4.3. Tamowanie krwotoków . . . . .                                                                                                                        | 525 |
| 7.4.4. Tamowanie krwawienia z nosa . . . . .                                                                                                                | 526 |
| 7.4.5. Opatrywanie ran . . . . .                                                                                                                            | 527 |
| 7.4.6. Udrażnianie dróg oddechowych . . . . .                                                                                                               | 529 |
| 7.4.7. Sztuczna wentylacja płuc . . . . .                                                                                                                   | 532 |
| 7.4.8. Pośredni masaż serca . . . . .                                                                                                                       | 533 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                                                              | 535 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                                                                | 536 |
| Literatura . . . . .                                                                                                                                        | 536 |
| Zadania problemowe do rozdziału 7 . . . . .                                                                                                                 | 536 |
| Odpowiedzi do zadań testowych do rozdziału 7 . . . . .                                                                                                      | 537 |
| <br><b>Rozdział 8. Udział pielęgniarki w usprawnianiu pacjenta</b><br>— <i>Krystyna Jewsiejczyk, Ewa Łoś, Zdzisława Szadowska, Ewa Jakubaszek</i> . . . . . | 538 |
| 8.1. Cele rozdziału . . . . .                                                                                                                               | 540 |
| 8.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                                                                                      | 540 |
| 8.3. Udział pielęgniarki w usprawnianiu wybranych układów i narządów . . . . .                                                                              | 541 |
| 8.4. Ogólne zasady usprawniania . . . . .                                                                                                                   | 541 |
| 8.4.1. Usprawnianie układu oddechowego . . . . .                                                                                                            | 542 |
| 8.4.2. Usprawnianie układu pokarmowego . . . . .                                                                                                            | 546 |
| 8.4.3. Usprawnianie układu moczowego . . . . .                                                                                                              | 547 |
| 8.4.4. Usprawnianie układu kostno-stawowo-mięśniowego . . . . .                                                                                             | 549 |
| 8.4.5. Usprawnianie skóry i tkanki podskórnej . . . . .                                                                                                     | 551 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                                                              | 553 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                                                                | 553 |
| Literatura . . . . .                                                                                                                                        | 554 |

|                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 8.5. Ogólne zasady pielęgnowania pacjenta długotrwale unieruchomionego w łóżku | 554 |
| Zadania sprawdzające                                                           | 556 |
| Zadania do samodzielnego wykonania                                             | 557 |
| Literatura                                                                     | 557 |
| 8.6. Procedury i algorytmy wykonania zabiegów                                  | 558 |
| 8.6.1. Oklepywanie                                                             | 558 |
| 8.6.2. Nacieranie                                                              | 560 |
| 8.6.3. Masaż skóry                                                             | 561 |
| 8.6.4. Ćwiczenia gimnastyczne bierne                                           | 563 |
| 8.6.5. Ćwiczenia gimnastyczne czynne                                           | 566 |
| 8.6.6. Gimnastyka oddechowa                                                    | 569 |
| 8.6.7. Drenaż ułożeniowy                                                       | 573 |
| 8.6.8. Toaleta drzewa oskrzelowego                                             | 577 |
| 8.6.9. Stosowanie udogodnień dla pacjenta leżącego w łóżku                     | 580 |
| 8.6.10. Pomoc przy siadaniu w łóżku                                            | 582 |
| 8.6.11. Pomoc przy wstawaniu z łóżka                                           | 587 |
| 8.6.12. Karmienie przez zgłębnik                                               | 591 |
| 8.6.13. Karmienie przez przetokę                                               | 595 |
| 8.6.14. Pielęgnowanie pacjenta z tracheostomią                                 | 599 |
| Zadania sprawdzające                                                           | 603 |
| Zadania do samodzielnego wykonania                                             | 604 |
| Literatura                                                                     | 605 |
| 8.7. Pacjent ze stomią                                                         | 606 |
| 8.7.1. Rodzaje stomii                                                          | 607 |
| 8.7.2. Pielęgnowanie pacjenta ze stomią                                        | 610 |
| 8.7.2.1. Ogólne zasady                                                         | 610 |
| 8.7.2.2. Życie rodzinne i zawodowe                                             | 612 |
| 8.7.2.3. Odżywianie pacjenta ze stomią                                         | 613 |
| 8.7.2.4. Powikłania stomii                                                     | 614 |
| 8.7.3. Pielęgnowanie pacjenta z przetoką moczową (urostomią)                   | 616 |
| 8.7.3.1. Rodzaje przetok moczowych                                             | 616 |
| 8.7.3.2. Ogólne zasady pielęgnowania pacjenta z urostomią                      | 618 |
| 8.7.4. Procedury i algorytmy wykonania zabiegów                                | 621 |
| 8.7.4.1. Postępowanie ze stomią                                                | 621 |
| 8.7.4.2. Zmiana woreczka urostomijnego                                         | 626 |
| 8.7.4.3. Irygacja stomii                                                       | 628 |
| Zadania sprawdzające                                                           | 631 |
| Zadania do samodzielnego wykonania                                             | 633 |
| Literatura                                                                     | 634 |
| 8.8. Usprawnianie psychiczne                                                   | 635 |
| 8.8.1. Cel i zakres usprawniania psychicznego                                  | 635 |
| 8.8.2. Psychoterapia elementarna                                               | 638 |
| Zadania sprawdzające                                                           | 640 |
| Zadania do samodzielnego wykonania                                             | 641 |
| Literatura                                                                     | 642 |
| 8.9. Usprawnianie społeczne                                                    | 642 |
| 8.9.1. Istota usprawniania społecznego pacjenta                                | 642 |
| 8.9.2. Czynniki warunkujące realizację procesu usprawniania społecznego        | 644 |
| Zadania sprawdzające                                                           | 646 |
| Zadania do samodzielnego wykonania                                             | 647 |

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| Literatura . . . . .                                   | 647 |
| Zadania problemowe do rozdziału 8 . . . . .            | 647 |
| Odpowiedzi do zadań testowych do rozdziału 8 . . . . . | 648 |

|                                                                                                                                                                                                                                  |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Rozdział 9. Udział pielęgniarki w stwarzaniu pacjentowi optymalnych warunków do podtrzymania i zabezpieczenia biologicznych funkcji życiowych organizmu — Anna Felińska, Krystyna Jewsiejczyk, Krystyna Makolus . . . . .</b> | <b>650</b> |
| 9.1. Cele rozdziału . . . . .                                                                                                                                                                                                    | 651        |
| 9.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                                                                                                                                                           | 651        |
| 9.3. Ogólne zasady postępowania pielęgnacyjnego zabezpieczające funkcje biologiczne organizmu . . . . .                                                                                                                          | 651        |
| 9.3.1. Zabezpieczanie funkcji oddychania i krążenia . . . . .                                                                                                                                                                    | 653        |
| 9.3.2. Zabezpieczanie funkcji termoregulacji . . . . .                                                                                                                                                                           | 656        |
| 9.3.3. Zabezpieczanie funkcji odżywiania . . . . .                                                                                                                                                                               | 658        |
| 9.3.4. Zapewnienie warunków do wydalania moczu i kału . . . . .                                                                                                                                                                  | 662        |
| 9.3.5. Zabezpieczanie funkcji ochronnych skóry . . . . .                                                                                                                                                                         | 665        |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                                                                                                                                   | 674        |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                                                                                                                                     | 678        |
| Literatura . . . . .                                                                                                                                                                                                             | 678        |
| 9.4. Procedury i algorytmy wykonania wybranych zabiegów . . . . .                                                                                                                                                                | 679        |
| 9.4.1. Pojenie pacjenta . . . . .                                                                                                                                                                                                | 679        |
| 9.4.2. Karmienie pacjenta . . . . .                                                                                                                                                                                              | 681        |
| 9.4.3. Podawanie basenu . . . . .                                                                                                                                                                                                | 683        |
| 9.4.4. Podawanie kaczki . . . . .                                                                                                                                                                                                | 686        |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                                                                                                                                   | 687        |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                                                                                                                                     | 688        |
| Literatura . . . . .                                                                                                                                                                                                             | 688        |
| Zadania problemowe do rozdziału 9 . . . . .                                                                                                                                                                                      | 688        |
| Odpowiedzi do zadań testowych do rozdziału 9 . . . . .                                                                                                                                                                           | 690        |

|                                                                                                                                                                                                                |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Rozdział 10. Pomoc pacjentowi w wykonywaniu czynności życia codziennego i zapewnieniu komfortu życia codziennego — Zdzisława Szadowska, Anna Felińska, Krystyna Jewsiejczyk, Krystyna Makolus . . . . .</b> | <b>691</b> |
| 10.1. Cele rozdziału . . . . .                                                                                                                                                                                 | 692        |
| 10.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                                                                                                                                        | 692        |
| 10.3. Pomoc człowiekowi w przyjęciu roli pacjenta instytucji ochrony zdrowia i opieki społecznej . . . . .                                                                                                     | 693        |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                                                                                                                                 | 697        |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                                                                                                                                   | 697        |
| Literatura . . . . .                                                                                                                                                                                           | 698        |
| 10.4. Ogólne zasady postępowania przy udzielaniu pacjentowi pomocy w czynnościach życia codziennego . . . . .                                                                                                  | 699        |
| 10.4.1. Pomoc w utrzymaniu higieny osobistej i otoczenia . . . . .                                                                                                                                             | 699        |
| 10.4.2. Pomoc w ubieraniu się i rozbieraniu . . . . .                                                                                                                                                          | 702        |

|                                                                                                     |                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 10.4.3. Pomoc w poruszaniu się . . . . .                                                            | 702            |
| 10.4.4. Pomoc w ułożeniu ciała w różnych pozycjach i zmianie pozycji ułożeniowej . . . . .          | 702            |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                      | 703            |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                        | 704            |
| Literatura . . . . .                                                                                | 705            |
| 10.5. Stwarzanie pacjentowi warunków do snu, aktywności, wypoczynku . . . . .                       | 705            |
| 10.5.1. Stwarzanie warunków do snu . . . . .                                                        | 705            |
| 10.5.2. Stwarzanie warunków do wypoczynku i aktywności . . . . .                                    | 708            |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                      | 711            |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                        | 711            |
| Literatura . . . . .                                                                                | 712            |
| 10.6. Procedury i algorytmy działań i zabiegów . . . . .                                            | 713            |
| 10.6.1. Ślanie łóżka . . . . .                                                                      | 713            |
| 10.6.2. Zmiana bielizny pościelowej częściowa . . . . .                                             | 717            |
| 10.6.3. Zmiana bielizny pościelowej całkowita . . . . .                                             | 719            |
| 10.6.4. Zmiana bielizny osobistej . . . . .                                                         | 722            |
| 10.6.5. Mycie pacjenta w łóżku . . . . .                                                            | 723            |
| 10.6.6. Kąpiel w wannie . . . . .                                                                   | 727            |
| 10.6.7. Mycie pod natryskiem . . . . .                                                              | 729            |
| 10.6.8. Mycie głowy w łóżku . . . . .                                                               | 730            |
| 10.6.9. Mycie zębów . . . . .                                                                       | 733            |
| 10.6.10. Toaleta jamy ustnej . . . . .                                                              | 735            |
| 10.6.11. Przewijanie niemowlęcia . . . . .                                                          | 738            |
| 10.6.12. Kąpiel niemowlęcia . . . . .                                                               | 739            |
| 10.6.13. Układanie pacjenta w różnych pozycjach — wysokie ułożenie . . . . .                        | 742            |
| 10.6.14. Przenoszenie pacjenta z łóżka na wózek . . . . .                                           | 743            |
| 10.6.15. Przenoszenie pacjenta z łóżka na fotel (wózek) . . . . .                                   | 746            |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                      | 748            |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                        | 749            |
| Literatura . . . . .                                                                                | 750            |
| Zadania problemowe do rozdziału 10 . . . . .                                                        | 750            |
| Odpowiedzi do zadań testowych do rozdziału 10 . . . . .                                             | 751            |
| <br><b>Rozdział 11. Udział pielęgniarki w opiece paliatywnej — <i>Maria Pieniążek</i> . . . . .</b> | <br><b>752</b> |
| 11.1. Cele rozdziału . . . . .                                                                      | 752            |
| 11.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                             | 753            |
| 11.3. Ogólne zasady opieki paliatywnej . . . . .                                                    | 753            |
| 11.4. Udział pielęgniarki w opiece paliatywnej . . . . .                                            | 753            |
| 11.4.1. Udział pielęgniarki w opiece nad człowiekiem umierającym . . . . .                          | 753            |
| 11.4.2. Opieka nad rodziną chorego umierającego . . . . .                                           | 759            |
| 11.4.3. Postępowanie po śmierci pacjenta . . . . .                                                  | 760            |
| 11.5. Zespół wypalenia zawodowego — zapobieganie . . . . .                                          | 761            |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                      | 763            |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                        | 763            |
| Literatura . . . . .                                                                                | 763            |
| Zadania problemowe do rozdziału 11 . . . . .                                                        | 764            |

|                                                                                                        |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział 12. Udział pielęgniarki w przygotowaniu pacjenta do samoopieki</b>                         |     |
| — <i>Wiesława Ciechaniewicz</i> . . . . .                                                              | 765 |
| 12.1. Cele rozdziału . . . . .                                                                         | 765 |
| 12.2. Kluczowe słowa, pojęcia . . . . .                                                                | 766 |
| 12.3. Opieka nieprofesjonalna — istota i znaczenie w opiece zdrowotnej . . . . .                       | 766 |
| 12.4. Ocenianie przygotowania pacjenta do samoopieki i zapotrzebowania na inny rodzaj opieki . . . . . | 768 |
| 12.5. Edukacja na rzecz przygotowania do samoopieki i świadczenia opieki nieprofesjonalnej . . . . .   | 771 |
| 12.5.1. Edukacja pacjenta . . . . .                                                                    | 771 |
| 12.5.2. Edukacja zdrowotna . . . . .                                                                   | 786 |
| 12.5.3. Metody pracy w edukacji pacjenta . . . . .                                                     | 786 |
| 12.5.4. Formy organizacyjne i metody stosowane w przygotowaniu pacjenta do samoopieki . . . . .        | 787 |
| 12.5.5. Metody pracy stosowane w edukacji opiekunów nieprofesjonalnych . . . . .                       | 789 |
| Zadania sprawdzające . . . . .                                                                         | 790 |
| Zadania do samodzielnego wykonania . . . . .                                                           | 790 |
| Literatura . . . . .                                                                                   | 791 |
| Zadania problemowe do rozdziału 12 . . . . .                                                           | 792 |
| <b>Skorowidz</b> . . . . .                                                                             | 793 |